

33 SÕJA- STRATEEGIAT

ROBERT GREENE

Suurepärane ülevaade sõjastrateegiatest ja igapäevaelu peenest sotsiaalsest mängust eduka teose „48 võimuseadust” autorilt

Robert Greene
The 33 Strategies of War
2007

Raamatu eesti keeles kirjastamise õigus kuulub eranditult kirjastusele ERSEN.
Selle raamatu reprodutseerimine, tõlkimine ja levitamine ilma valdaja loata on õigusvastane ja seadusega
karistatav.

Kaane kujundanud Reet Helm
Toimetanud Anneli Sihvart
Korrektor Mari Mets

THE 33 STRATEGIES OF WAR by Robert Greene – A Joost Elffers Book
Copyright © Robert Greene and Joost Elffers, 2006
All rights reserved.
© 2016 Kirjastus ERSEN

B07300316
ISBN 978-9949-25-813-0

Kõik kirjastuse ERSEN raamatud ja e-raamatud on saadaval veebipoest www.ersen.ee.

Pühendusega Napoleonile, Sunzile, jumalanna Ateenale ja minu kassile Brutusele.

SISUKORD

EESSÕNA lk xv

I OSA

ENESELE SUUNATUD SÕDA

1 lk 3

KUULUTA OMA VAENLASTELE SÕDA: POLAARSUSE STRATEEGIA

Elu on lõputu lahing ja konflikt ja sa ei saa efektiivselt võidelda, kui sa ei suuda oma vaenlasi tuvastada. Õpi oma vaenlasi ära tundma, märka neid vaenulikkust paljastavate märkide ja mustrite järgi. Seejärel, kui nad silmapiirile ilmuvad, kuuluta sisemiselt sõda.

2 lk 15

ÄRA VÕITLE MÖÖDUNUD SÕDA: MÕISTUSE SISSISÕJA STRATEEGIA

Sinu kõige sagedasemaks komistuskiviks ja muserdatuse allikaks on minevik. Sa pead kuulutama teadliku sõja mineviku vastu ja sundima ennast reageerima praegusele hetkele. Ole endaga halastamatu; ära korda vanu kulunud teguviise. Kuuluta mõistusele sissisõda, kõrvalda kõik staatilised kaitseliinid – muuda kõik muutuvaks ja mobiilseks.

3 lk 27

ÄRA KAOTA MEELE KOHALOLU KESET SÜNDMUSTE KAOST: VASTUKAALU STRATEEGIA

Lahingumõõlus kipub meel tasakaalu kaotama. Äärmiselt oluline on säilitada meele kohalolu ja vaimsed võimed hoolimata valitsevatest tingimustest. Muuda meel karmimaks, viies selle kokkupuutesse hädadega. Õpi eemalduma lahinguvälja kaosest.

4 lk 41

LOO PAKILINE VAJADUS JA MEELEHEIDE: PÕLETATUD MAA STRATEEGIA

Sina ise oled enda kõige suurem vaenlane. Sa kulutad väärtuslikku aega tulevikust unistamisele ega viibi olevikus. Lõhu sidemed minevikuga; sisene tundmatule territooriumile. Paiguta end „põletatud maale”, kus su selg on vastu seinale ja sa pead eluga pääsemiseks hullumeelselt võitlema.

5 lk 55

VÄLDI RÜHMAMÖTLEMISE PÜÜNISEID: JUHI JA KONTROLLIJA STRATEEGIA

Mis tahes grupi juhtimisel on probleemiks asjaolu, et inimestel on tahes-tahmata oma eesmärgid. Sa pead looma käsuliini, milles inimesed ei tunne end piiratuna sinu mõjust, kuid ometi alluvad sulle. Muuda oma korraldused selgeks ja inspireerivaks, keskendudes meeskonnale ja mitte juhile. Loo osaluse tundmus, kuid ära lange rühmamõtlemise lõksu, millega kaasneb kollektiivse otsustamise irratsionaalsus.

6 lk 67

JAOTA OMA VÄED: KONTROLLITUD KAOSE STRATEEGIA

Sõjas on määravateks elementideks kiirus ja kohanevus – oskus liikuda ja teha otsuseid vastasest kiiremini. Ent tänapäeval on kiirust ja kohanevust keeruline saavutada. Jaga oma väed sõltumatuteks gruppideks, mis saavad tegutseda ja otsustada iseseisvalt. Muuda oma väed kavalaks ja peatamatuks, süstides neisse sõjakäigu vaimsust, andes neile missiooni ja seejärel lastes neil vabalt edasi liikuda.

7 lk 77

TEE OMA SÕJAST RISTISÕDA: MORAALI STRATEEGIA

Inimeste motiveerimise ja nende moraali säilitamise saladuseks on sundida neid vähem iseendale ja rohkem grupile mõtlema. Kaasa nad üllasse eesmärki, ristsõtta vihatud vaenlase vastu. Näita neile, et ellujäämine on seotud armee kui terviku eduga.

8 lk 95

VALI LAHINGUID HOOLIKALT: IDEAALNE ÖKONOOMNE STRATEEGIA

Meil kõigil on piiranguid – meie energia ja oskused aitavad meid ainult teatava piirini. Sa pead oma piire tundma ja hoolikalt lahinguid valima. Arvesta sõja varjatud kuludega: kaotatud aeg, poliitiline heatahtlikkus, käest lastud kibestunud kättemaksuhimuline vaenlane. Mõnikord on targem oodata, õõnestada vaenlasi salamisi ja hoiduda otsesest rünnakust.

9 lk 107

PÖÖRA OLUKORD PEA PEALE: VASTURÜNNAKU STRATEEGIA

Esimesena liikumine, rünnaku algatamine paneb sind sageli ebasoodsasse olukorda. Sa paljastad oma strateegia ja pürad valikuvõimalusi. Selle asemel avasta tagasi hoidmise ja vastaspoolele alustamise võimaluse pakkumise vägi, mis annab sulle võimaluse mis tahes nurga alt vastu rünnata. Kui sinu vastased on agressiivsed, siis meelita nad kärsitule rünnakule, mis jätab nad nõrgale positsioonile.

10 lk 121

LOO HIRMUTAV KOHALOLU: HEIDUTAMISE STRATEEGIA

Parim moodus agressorite tõrjumiseks on rünnaku ennetamine. Ehita üles maine: oled veidi hullumeelne, sinuga võitlemine ei ole seda väärt. Ebakindlus on sageli varjatud ähvardusest etem: kui vastased ei suuda hinnata sinu ründamise kulukust, siis ei soovi nad ka seda teada saada.

11 lk 135

VAHETA RUUM AJA VASTU: MITTESEKKUMISE STRATEEGIA

Taganemine tugeva vastase eest ei ole nõrkuse, vaid tugevuse märk. Kui hoidud ahvatlusest agressorile vastata, siis ostad endale väärtuslikku aega – aega taastumiseks, mõtlemiseks, perspektiivi tunnetamiseks. Mõnikord saavutad rohkem mitte midagi tehes.

IV OSA

RÜNDAV SÕDA

12 lk 145

KAOTA LAHINGUD, AGA VÕIDA SÕDA: SUUR STRATEEGIA

Suur strateegia tähendab lahingust kaugemale vaatamist ja kalkuleerimist. See nõuab keskendumist lõpp-eesmärgile ja planeerimist selle saavutamiseks. Lase teistel sukelduda lahingu kaosesse ja rõõmustada väikeste võitude üle. Suur strateegia tagab sulle ülima autasu – sina naerad viimasena.

13 lk 163

TUNNE OMA VASTAST: INTELLIGENTSUSE STRATEEGIA

Sinu strateegiate sihtmärgiks peaks olema mitte sõjavägi, vaid seda juhtiva mehe või naise mõistus. Kui tunned selle mõistuse toimimist, siis on sul võti selle petmiseks ja kontrollimiseks. Õpi inimesi lugema ja üles korjama signaale, mida nad alateadlikult saavad oma kõige salajasematest mõtetest ja kavatsustest.

14 lk 177

ALISTA VASTUPANU KIIRUSE JA OOTAMATUSEGA: VÄLKSÕJA STRATEEGIA

Maailmas, kus paljud inimesed on otsustusvõimetud ja liigselt ettevaatlikud, annab kiirus sulle enneolematut väge. Esimene löök, jätmata vastasele aega mõtlemiseks või ettevalmistumiseks, muudab nad emotsionaalseks, tasakaalutuks ja eksimustele altiks.

15 lk 185

DÜNAAMIKA KONTROLLIMINE: STRATEEGIAPEEALESUNDIMINE

Inimesed püüavad pidevalt sind kontrollida. Ainus moodus edumaa saavutamiseks on muuta oma püüdlus intelligentsemaks ja reetlikumaks. Ära püüa domineerida vastaspoole iga liigutuse üle, vaid defineeri tervet teievahelist suhet. Manööverda eesmärgiga saavutada kontroll vastaste meelte üle, vajutades nende emotsionaalseid nuppe ja sundides neid eksima.

16 lk 201

LÖÖ NEID SINNA, KUS ON VALUS: GRAVITATSIOONIKESKME STRATEEGIA

Igäihel on võimu allikas, millest ta sõltub. Kui vaatad oma vastaseid, siis otsi seda allikat pealispinna alt, sest seal peitub gravitatsioonikese, mis hoiab kõike koos. Löök sellesse punkti tekitab kohutavat valu. Leia see, mida teine pool kõige rohkem hindab ja kaitseb – just sinna pead sa löögi andma.

17 lk 211

ALISTA NAD DETAILIDES: LÕHESTAMISE JA VALLUTAMISE STRATEEGIA

Iial ära lase oma vastastel end välimusest heidutada. Selle asemel vaata tervikult moodustavaid komponente. Kui eraldad osad, külvad sisemiselt lahknemist ja killustumist, siis suudad nõrgestada ja alistada ka kõige hirmutavama vaenlase. Kui seisad silmitsi probleemide või vastastega, siis taanda probleem väikestele kergeti alistatavatele osadele.

18 lk 225

PALJASTA OMA VASTASE NÖRK KÜLG JA RÜNDA SEDA: PÕÖRAMISE STRATEEGIA

Kui sa ründad inimesi otseselt, siis tugevdad sa nende vastupanu ja muudad oma ülesande palju keerukamaks. Eesmärgi saavutamiseks on parem moodus: tõmba vastaste tähelepanu eesliinile ja ründa neid sejärel küljelt, kust nad selleks valmis ei ole. Meelita inimesi pingutama ja oma nõrkust paljastama ning ava tuli küljelt.

19 lk 237

ÜMBRITSE VASTANE: PÕRMUSTAMISE STRATEEGIA

Inimesed kasutavad ära kõiki auke sinu kaitseliinis sinu ründamiseks või kättemaksuks. Seega ära paku neile auke. Võtmeks on vastaste ümbritsemine – avalda neile igast küljest lakkamatut survet, hõiva nende tähelepanu ja lõika ära kontakt välismaailmaga. Kui näed, et nende vaim hakkab murduma, siis tõmba ring koomale ja purusta nad.

20 lk 247

MANÖÖVERDA NAD NÖRGALE POSITSIOONILE: IRBI JAOKS KÜPSETAMISE STRATEEGIA

Hoolimata sinu tugevusest on lõputud lahingud väsitavad, kulukad ja proosalised. Targad strateegid eelistavad üldiselt manööverdamise kunsti: nad leiavad juba enne lahingu algust mooduseid vaenlase paigutamiseks säärasesse positsiooni, et võit on lihtne ja kiire. Loo dilemmasid: sepiitse manöövreid, mis annavad neile valiku erinevate reaktsioonide vahel – kusjuures kõik valikud on halvad.

21 lk 265

LÄBIRÄÄKIMISED EDASITUNGI AJAL: DIPLOMAATILISE SÕJA STRATEEGIA

Sa pead enne läbivääkimisi ja nende ajal pidevalt edasi liikuma, luues lõputut survet ja sundides teist poolt sinu tingimustega leppima. Mida rohkem sa võtad, seda rohkem saad sa sisutihjude järeleandmistega tagastada. Loo karm ja järeleandmatu maine, et inimesed oleksid pinges juba enne sinuga kohtumist.

22 lk 277

KUIDAS LÕPETADA: VÄLJUMISE STRATEEGIA

Sind hinnatakse maailmas sinu oskuse järgi asju lõpetada. Segane või poolik lõpp võib aastateks kestma jääda. Asjade eduka lõpetamise kunst peitub teadmises, millal peatuda. Strateegilise tarkuse tipp on säärase konfliktide ja kokkupõrgete vältimine, kust puudub realistlik väljumisvõimalus.

V OSA

EBATRADITSIOONILINE (RÄPANE) SÕDA

23 lk 293

SEGA KOKKU FAKTID JA VÄLJAMÕELDIS: VÄÄRARUSAAMA STRATEEGIA

Kuna ükski elusolend ei saa elus püsida teda ümbritsevat nägemata või tajumata, siis pead sina vaenlastele ümbruse ja sinu tegevuse tajumise keeruliseks muutma. Võimenda nende ootusi, tekita nende soovidele vastav reaalsus ja nad teevad end lolliks. Kontrolli inimeste reaalsustaju ja sa kontrollid neid.

24 lk 307

VALI KÕIGE EBATÕENÄOLISEM JOON: TAVALISE EBATAVALISE STRATEEGIA

Inimesed ootavad, et sinu käitumine vastaks tuntud mustritele ja arusaamadele. Sinu ülesanne strateegina on nende ootusi eirata. Esmalt tee midagi tavapärast ja traditsioonilist oma maine kinnistamiseks ja raba neid seejärel ebatavalisega. Tänu ootamatusele on hirm suurem. Mõnikord on tavaline ebatavaline, sest see on ootamatu.

25 lk 325

OKUPEERI MORAALNE KÕRGENDIK: ÕIGLANE STRATEEGIA

Poliitilises maailmas peab sinu võitluse eesmärk näima vaenlase omast õiglasem. Seades küsimuse alla oma vastaste motiivid ja jättes neist kurja mulje, saad sa kahandada nende toetust ja manööverdamisruumi. Kui sa ise oled targa vastase moraalse rünnaku all, siis ära võingu ega vihasta; võitle leegiga leegi vastu.

26 lk 337

EEMALDA SIHTMÄRGID: TÜHJUSE STRATEEGIA

Tühjuse või tühisuse tundmus, vaikus, isoleeritus, suhestumatus teistega – enamiku inimeste jaoks on need talumatud. Ära anna vastasele sihtmärki, mida rünnata, ole ohtlik, kuid hoomamatu ja nähtamatu ja vaata, kuidas vastane sind tühjuses taga ajab. Otseste lahingute asemel kasuta ärritavaid, kuid kahjustavaid kõrvalisi rünnakuid ja pisikesi hammustusi.

27 lk 349

JÄTA MULJE TEISTE HUVIDE EDENDAMISEST JA EDENDA ENDA HUVE:

LIIDU STRATEEGIA

Parim moodus oma eesmärgi saavutamiseks minimaalse pingutuse ja verevalamisega on luua pidevalt muutuv võrgustik, sundides teisi sinu puudujääke katma, musta tööd tegema, sinu eest sõdima. Samal ajal tekita lõhesid teiste liitudes, nõrgestades oma vastaseid isoleerimise teel.

28 lk 363

ANNA RIVAALIDELE PIISAVALT KÕIT NENDE ENDI POOMISEKS: ÜLETRUMPAMISE STRATEEGIA

Elu suurimad ohud lähtuvad sageli mitte välistest vastastest, vaid meie väidetavatelt kolleegidelt ja sõpradelt, kes teesklevad ühise eesmärgi nimel töötamist ja saboteerivad meid samal ajal. Istuta säärastesse rivaalidesse kahtlust ja ebakindlust, sundides neid liiga palju mõtlema ja ettevaatlikult käituma. Lase neil end üles puua nende endi hävitavate kalduvustega, jättes sinu süütuks ja puhtaks.

29 lk 377

VÄIKESED SUUTÄIED: FAIT ACCOMPLI STRATEEGIA

Liigse võimu haaramine ja kiire tõus tippu on ohtlikud, sest tekitavad kadedust, usaldamatust ja kahtlusi. Sageli on parimaks lahenduseks väikesed suutäied, väikeste territooriumide neelamine, rõhumine teiste inimeste võrdlemisi lühikesele mälule. Sinu imperium on valmis enne, kui teised seda märkavad.

30 lk 385

LÄBISTA NENDE MEELED: KOMMUNIKATSIOONISTRATEEGIA

Kommunikatsioon on omalaadne sõda, mille lahinguväljaks on mõjutatavate inimeste kangekaelsed ja ettevaatlikud meeled. Eesmärk on edasi tungida, läbistada kaitseliinid ja vallutada meeled. Suuna oma ideed vastase rinde taha, saada teateid väikeste detailidega, meelita inimesed jõudma sinu soovitud järeldusteni ja arvama, et nad jõudsid sinna ise.

HÄVITA SEESTPOOLT: SISEMISE RINDE STRATEEGIA

Kui imbud vastase ridadesse, tegutsed tema kukutamise nimel sisemiselt, siis ei anna sa talle sihtmärki, millele reageerida – see on ülim eelis. Soovitu saavutamiseks ei tasu võidelda selle valdajate vastu, vaid nendega liituda – seejärel omastad sa selle vähehaaval või ootad sobivat hetke revolutsiooniks.

DOMINEERI NÄILISELT ALISTUDES: PASSIIVAGRESSIIVSUSE STRATEEGIA

Maaailmas, kus domineerivad poliitilised kaalutlused, on kõige tõhusamaks agressiooni vormiks kõige varjatum: agressioon alluva ja isegi armastava välispinna all. Passiivagressiivse strateegia järgimiseks pead sa näiliselt inimestega kaasa minema, osutamata mingit vastupanu. Ent tegelikult valitses sa olukorra üle. Veendu lihtsalt, et oled agressiivsust piisavalt varjanud ja saad selle olemasolu eitada.

KÜLVA TERRORIGA EBAKINDLUST JA PAANIKAT: AHELREAKTSIOONI STRATEEGIA

Terrorism on ülim moodus inimeste vastupanuvõime halvamiseks ja strateegilise reaktsiooni planeerimise ennetamiseks. Terrorikampaania eesmärgiks ei ole võit lahinguväljal, vaid maksimaalse kaose tekitamine ja teise poole provotseerimine meeleheitlikule ülereageerimisele. Kõige tõhusama vastustrateegia kavandamiseks peavad nad olema tasakaalukad. Ratsionaalsus on sinu viimane kaitseliin.

EESSÕNA

Me elame kultuuris, mis reklaamib demokraatlikke väärtusi ja sellega kaasnevast austust kõigi vastu, rühma sobitumise tähtsust ning oskust teistega koostööd teha. Meile õpetatakse juba varakult, et silmanähtavalt võitlushimulised ja agressiivsed inimesed maksavad sotsiaalset hinda, sest neile saab osaks ebapopulaarsus ja eraldatus. Neid harmoonia ja koostöö väärtusi korrutatakse peenelt ja mitte just väga peenelt raamatutes, mis õpetavad edukalt elama; meeldivates ja rahumeelsetes nägudes, mida näitavad maailmale edukad inimesed; korrektsuse reeglites, mis võnguvad läbi avaliku ruumi. Meie probleem on aga see, et me oleme õpetatud ja valmistunud rahuks ega ole sugugi valmis selleks, millega reaalses maailmas silmitsi seisame – sõda.

See sõda leiab aset mitmetel tasanditel. Ilmselgelt on meie rivaalid vastaspooltel. Maailm on muutunud üha võistluslikumaks ja vastikumaks. Poliitikas, äris ja koguni kunstis seisame silmitsi vastastega, kes on edu saavutamiseks valmis pea kõigeiks. Ent veelgi rusuvamad ja keerukamad on lahingud, mille käigus võitleme inimestega, kes peaksid justkui meie pooltel olema. Leidub inimesi, kes näivad tegevat meeskonnatööd ja käituvad väga sõbralikult ja arusaavalt, kuid saboteerivad meid selja taga ja kasutavad meeskonda oma eesmärkide saavutamiseks. Teised, keda on juba keerukam näha, mängivad peeneid passiivagressiivseid mängu, pakkudes abikätt, mis ei sirutu tegelikult kunagi, ja tekitades salajase relvana mõjuvat süütunnet. Näiliselt on kõik rahumeelne, kuid pealispinna all peab iga mees ja naine enda eest seisma, kusjuures niisugune dünaamika toimib isegi perekonnas ja lähisuhetes. Kultuur võib seda reaalsust eitada ja maalida õrnema pildi, kuid me näeme ja tunneme seda oma sõjahaavades.

Asi pole selles, et meie oleksime või meie kolleegid oleksid vääritud olenendid, kes ei suuda vastata rahu ja isetuse ideaalidele, meil lihtsalt on ka puudusi. Meil on agressiivseid impulsse, mida on võimatu eirata ja alla suruda. Minevikus võisid inimesed eeldada, et grupp ehk riik, laiendatud perekond või töökoht kannab nende eest hoolt, aga enam pole see nii ja selles hoolimatus maailmas peame eelkõige keskenduma iseendale ja oma huvidele.

„Eks ole inimesel maa peal võitlemist.“

II 7:1

„Qui desiderat pacem, praeparet bellum.“
(„See, kes ihkab rahu, valmistugu sõjaks.“)

VEGETIUS,
IV SAJAND P.K.R

[Strateegia] on rohkem kui teadus. See on teadmiste rakendamine praktilises elus, mõtte arendamine, mis kohandab algset juhtivat ideed vastavalt pidevalt muutuvale olustikule; see on kunst tulla toime ka kõige keerulisemate tingimuste survega.

HELMUTH VON
MOLTKE, 1800–1891

Me ei vaja võimatuid ja ebainimlikke rahu ja koostöö ideaale ning sellega kaasnevat segadust, vaid pigem praktilisi teadmisi konflikti ja igapäevaste lahingutega silmitsi seismiseks. Need teadmised ei puuduta jõulisemat lähenemist oma tahtmise saamiseks ja enda kaitsmiseks, vaid ratsionaalsemat ja strateegilisemat konfliktikäsitlust, mis võimaldab meil oma agressiivseid impulsse suunata, selle asemel et neid eitada või alla suruda. Kui üldse eksisteerib ideaal, mille poole püüelda, siis on see strateegiline sõdalane ehk inimene, kes tuleb toime keeruliste olukordade ja inimestega, rakendades vilumust ja arukat manööverdumist.

Mitmed psühholoogid ja sotsioloogid on väitnud, et probleemid ja erimeelsused leiavad lahenduse just konflikti abil. Meie edukus ja läbikukkumine sõltub meie toimetulekust vältimatute konfliktidega, millega ühiskonnas silmitsi seisame. Tavapärased moodsused toimetulekuks ehk konfliktide vältimine, emotsionaalsus ja ründamine, kavalus ja manipuleerimine töötavad kõik pikas perspektiivis meie vastu, sest need ei allu teadlikule ja ratsionaalsele kontrollile ning muudavad olukorra sageli hullemaks. Strateegilised sõdalased toimivad hoopis teisiti. Nad mõtlevad oma pikaajaliste eesmärkide peale, otsustavad, milliseid kokkupõrkeid vältida ja millised on vältimatud, oskavad oma emotsioone kontrollida ja suunata. Kui nad on sunnitud sõtta astuma, siis kasutavad nad kaudset ja peent manööverdumist ning nende manipulatsioonide pole kerge märgata. Sel moel hoiavad nad ülal nüisugusel poliitilisel ajal nii hinnatud rahumeelset välisilmet.

Võitlemise ideaal jõuab ratsionaalselt meieni organiseeritud sõjategevusest, millest sündis strateegia. Algselt polnud sõda sugugi strateegiline. Hõimudevahelised kokkupõrked toimusid tahumatul moel, tegemist oli omalaadse vägivaldsuse riitusega, mille käigus inimesed kangelaslikkust demonstreerida said. Ent hõimud kasvasid ja arenesid riikideks ning peagi sai selgeks, et sõjaga kaasneb liiga palju peidetud kulusid ning pime kallaletung viib sageli kurnatuse ja enesehävinguni isegi võitja jaoks. Seega tuli leida moodus ratsionaalsemaks sõdimiseks.

Sõna „strateegia“ tuleneb kreeka sõnast *strategos* ja tähendab otsetõlkes „sõjaväe juht“. Antud tähenduses viitab strateegia väe juhtimise kunstile, terve sõja suunamisele ja otsustele sõjaväe paiknemise, maastiku ja manöövririte osas. Teadmiste arenedes avastasid väejuhid, et mida rohkem nad mõtlesid ja planeerisid, seda tõenäolisem oli edu. Uudsete strateegiate abil suudeti alistada palju suuremaid vägesid, nii toimis Aleksander Suur pärslaste üle võidutsedes. Seistes silmitsi kavalate vastastega, kes mõtlesid samuti strateegia peale, tekkis pinge: selleks, et olla edukas, pidi väejuht mõtlema veelgi strateegilisemalt, kaudsemalt ja arukamalt. Ajapikku leiutati rohkem strateegiaid ja väejuhtimise kunst muutus järjest keerukamaks.

Kuigi sõna „strateegia“ tuleb kreeka keelest, on sama kontseptsioon märgatav kõigis kultuurides, kõigi perioodide vältel. Keerukad arusaamad sõja paratamatu hävinguga toimetulekuks, ülimalt plaani väljatöötamiseks,

sõjaväe parimaks organiseerimiseks – kõik need on kirjas sõjakäsiraamatutes alates vanast Hiinast kuni nüüdisaegse Euroopani. Vasturünnak, tiibrünnak ja petmiskunstid on Tšingis-khaani, Napoleoni ja Suulu kuninga armeede ühishimetajad. Tervikuna viitavad need põhimõtted ja strateegiad universaalsele sõjatarkusele, kohandatavate muustrite komplektile, mis suurendavad võiduvõimalusi.

Üks suurimaid strateege oli aga Sunzi, klassikalise hiina keelse teose „Sõja seadused“ autor. Selles teoses, mis pandi paberile ilmselt neljandal sajandil eKr, leidub märke pea kõigist strateegilistest muustritest ja põhimõtetest, mis arenesid hiljem sajandite vältel edasi. Ent neid ühendavaks lüliks ja põhitõeks, mis moodustab Sunzi arusaama kohaselt sõja seaduste tuumiku, on ideaal verevalamiseta võidust. Rõhudes vastase psühholoogilistele nõrkustele, manööverdades ta ohtlikesse olukordadesse, kaasates frustratsiooni ja segaduse, suudab strateeg vastaspoole enne füüsilist alistumist psühholoogiliselt purustada. Sel moel saavutatakse võit märksa madalama hinnaga. Riik, mis võidutseb sõdades väheste inimelude ja minimaalselt kulutatud ressursside hinnaga, õitseb pika aja vältel. Loomulikult ei kulge enamik sõdasid nii ratsionaalselt, kuid antud põhimõtet järginud ajaloolised sõjakäigud (Scipio Africanus Hispaanias, Napoleon Ulmis, T. E. Lawrence Esimese maailmasõja kõrbelahingutes) on silmapaistvad ja mõjuvad ideaalina.

Sõda pole mingisugune ülejäänud ühiskonnast eraldiseisev maailm. See on ülimalt inimlik areen, kus avalduvad meie olemuse parimad ja halvimad küljed. Sõda peegeldab ka ühiskonnas valitsevaid trende. Nüüsguste järjest ebakonventsionaalsemate ja räpasemate strateegiate levimine nagu geriljasõda ja terrorism peegeldab samasugust suunitlust ühiskonnas, kus miski pole välistatud. Sõjas võidule viivad strateegiad, kas siis konventsionaalsed või ebakonventsionaalsed, tuginevad ajatule psühholoogiale ja suurtel sõjalistel läbikukkumistel on meile nii mõndagi õpetada inimlikust rumalusest ja jõu piiridest mis tahes areenil. Sõja strateegiline ideaal ehk ülim ratsionaalsus ja emotsionaalne tasakaal ning eesmärk võita minimaalse verevalamise ja ressursikaoga on niisama asjakohane ka meie igapäevastes lahingutes.

Inimesed, kellele on pähe taotud meie nüüdisaegseid väärtusi, kipuvad väitma, et organiseeritud sõjategevus on sisult barbaarne, tegemist on jäänukiga inimkonna vägivaldsest minevikust ja sellest tuleb lõplikult loobuda. Sõjakunstide propageerimine sotsiaalses keskkonnas on nende arvates progressi pidurdamine ning konflikti ja erimeelsuste õhutamine. Kas maailmas pole seda juba küllalt? Antud väide on väga ahvatlev, kuid sugugi mitte mõistlik. Ühiskonnas ja maailmas üldiselt on alati neid inimesi, kes on meist agressiivsemad, kes leiavad mooduseid oma tahtmise saamiseks jõu või pettuse teel. Me peame olema valvsad ja oskama ennast selliste inimtüüpide eest kaitsta. Tsviliseeritud väärtustega ei jõua kuigi kaugele, kui oleme sunnitud alistuma kavalatele ja tugevatele. Õigupoolest on patsifism säärase huntidega silmitsi seistes lõputu tragöödia alge.

„Nüüdis, poeg, tee kõik, mida suudad ja hoolega silmas pea juhtioskuust, et ilma ei jääks sa autasust kõrgest. Mitte jõud, vaid oskus on, mis puurainjat aitab, oskus ja harjumus, see laseb tüürimeest juhtida laeva mööda möllavat merd, kus tuul puhub süia ja sinna. Võidusõidulgi nüüv oskus just mööda su teistest. On mõnel lüü suur usk oma hooste ja kaariku sisse; tarbetult suur on ta ring, teeb sisse ta vinle ja vänte, traavlid ei kuula ta ohje, vaid sööstavad huupi nad väljal.

See aga, kes kaval on, ehk küll juhü halvemaid traavleid, silmas tulpa vaid peab, ligidalt kohe kääneb ta ümber, teab ka, millisel teel vaja sõita tal, pinguli ohjad, ning juhü kindlalt ta, valvel, et keegi tast ette ei jõua.”

„ILLIAS“, HOMEROS,
UMBES IX SAJAND EKR